

Гусаров К. В.,

доктор юридичних наук, професор, за-
відувач кафедри цивільного процесу
Національного юридичного універси-
тету імені Ярослава Мудрого

**ОКРЕМІ НОВЕЛИ ЗАХИСТУ ПРИВАТНОГО ПРАВА
У ПОЗОВНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ЦИВІЛЬНОГО
СУДОЧИНСТВА ПРИ РОЗГЛЯДІ СПРАВИ
СУДОМ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ**

Напрямки наукових досліджень видатного цивіліста В. П. Маслова стосувались правового регулювання цивілістичних приватноправових

правовідносин. В різні часи багатой творчої діяльності ним досліджувались поняття та зміст права власності, договорів з умовами довічного утримання, питання житлового права [1]. У випадку порушення, оспорування або невизнання матеріального цивільного права чи охоронюваного законом інтересу кожна особа має право у встановленому цивільним процесуальним законодавством звернутись до суду за їх захистом.

Завданням цивільного судочинства, відповідно до ч. 1 ст. 2 Цивільного процесуального кодексу України в новій редакції (надалі – ЦПК України), визначено справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспоруваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави. Оновлення Верховною Радою нашої держави цивільного процесуального законодавства України стало можливим як з причини реалізації положень судово-правової реформи на засадах верховенства права, так і у зв'язку з необхідністю вдосконалення процедур захисту суб'єктивних цивільних прав у позовному провадженні цивільного судочинства.

Вказане провадження, на відміну від наказного та, зокрема, окремого, зазнало значних змін і доповнень. Перш за все слід відмітити наявність такого різновиду нового виду процесуальних документів, як письмові заяви учасників цивільної справи. До першої групи відносяться заяви по суті справи. Ними є позовна заява; відзив на позовну заяву; відповідь на відзив; заперечення; пояснення третьої особи щодо позову або відзиву. Кожен із цих процесуальних документів має законодавчо-закріплений зміст. Строк їх подачі встановлюється судом.

Заяви з процесуальних питань (заяви, клопотання і заперечення) відносяться до другої групи письмових заяв учасників справи. Завдяки ним учасники справи викладають свої вимоги, заперечення, аргументи, пояснення, міркування щодо процесуальних питань.

Вітчизняний законодавець у оновлених нормах цивільного процесуального права продовжив відхід від класичного розуміння стадій цивільного процесу, ступеню їх обов'язковості та послідовності. При розгляді цивільних справ за правилами ЦПК України починаючи з часу набрання чинності вказаним нормативним актом навряд чи можна говорити про наявність обов'язкових та факультативних стадій цивільного процесу в цілому. Пояснюється такий висновок структурою судового розгляду окремих категорій цивільних справ, в тому числі і позовного проваджен-

ня. Так, підготовче провадження визнається обов'язковим при розгляді зазначених справ (ч. 3 ст. 189 ЦПК України), на відміну від раніше діючих норм цивільного процесуального права. З іншого боку, при розгляді позовних справ у порядку спрощеного провадження підготовче засідання не проводиться, а суд розглядає такі справи без повідомлення сторін за наявними у справі матеріалами, за відсутності клопотання будь-якої зі сторін про інше.

Принциповою новелою розгляду цивільних справ в порядку позовного провадження слід визнати закріплену на законодавчому рівні можливість врегулювання спору за участі судді. Воно проводиться за наявності згоди сторін та до початку розгляду справи по суті. Виключенням з цього правила є випадки, якщо у розгляд справи вступила третя особа, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмету спору.

Орган законодавчої влади при прийнятті ЦПК України залишив поза увагою можливість нормативного закріплення (обов'язкового чи факультативного) такої підстави зупинення провадження по справі, як неможливість розгляду тієї чи іншої цивільної справи до розв'язання подібних правовідносин міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною. Разом з тим, процесуально-правова регламентація набрання рішенням суду законної сили залишає також поза увагою зміст остаточності судового рішення. За наявності цієї ознаки судового рішення, за правилами ст. 151-1 Конституції України, Конституційний Суд України вирішує питання про відповідність Конституції України (конституційність) закону України за конституційною скаргою особи, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України суперечить Конституції України. Однак цивільне процесуальне законодавство, як і кодекси інших процесуальних галузей права, не дає відповіді на питання про зміст остаточності судового рішення як акту правосуддя.

Список використаних джерел:

1. Наиболее общее понятие собственности // Академічна юридична думка. — К. : Ін Юре / за заг. ред. Ю. С. Шемшученко; уклад.: І. Б. Усенко, Т. І. Бондарук, 1998. С. 375-392; Маслов В. Ф. Определение права личной собственности // Антологія української юридичної думки. Т. 9.: Юридична наука радянської доби. К. : Вид. Дім «Юрид. кн.», 2004. С. 424-430; Маслов В. Ф. Договори с условием

Відповідальний за випуск професор *В. І. Борисова*

Актуальні проблеми приватного права : матеріали наук.-практ. конф., А43 присвяч. 96-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР *В. П. Маслова* (Харків, 14 лют. 2018 р.). – Харків : Право, 2018. – 402 с.

ISBN 978-966-937-367-0

14 лютого 2018 року кафедрами цивільного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого разом з Національною академією правових наук України (відділенням цивільно-правових дисциплін) і Харківським обласним осередком Всеукраїнської громадської організації «Асоціація цивілістів України» проведена науково-практична конференція, присвячена 96-й річниці з дня народження доктора юридичних наук, професора, члена-кореспондента АН УРСР Василя Пилиповича Маслова.

Проведення такого заходу було започатковано у 2003 році і з того часу традиційно відбувається кожного року, збираючи вчених-цивілістів закладів вищої освіти, провідних наукових установ України й практичних робітників.

У матеріалах збірника представлені результати наукових досліджень вчених, присвячених актуальним проблемам приватного права (цивільного, житлового, сімейного, права інтелектуальної власності), а також проблемам господарського права.

Видання адресоване науковим робітникам, аспірантам, викладачам закладів юридичної вищої освіти (факультетів ЗВО), а також працівникам суду, адвокатури, органів юстиції, практикуючим юристам, іншим особам, які вивчають і застосовують цивільне, сімейне, житлове, цивільно-процесуальне та господарське законодавство.

УДК 347

- © Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2018
- © Національна академія правових наук України, 2018
- © Харківський обласний осередок Всеукраїнської громадської організації «Асоціація цивілістів України», 2018
- © Видавництво «Право», оформлення, 2018

ISBN 978-966-937-367-0